

Overweging 18 januari 2004

Tweede Zondag door het Jaar Johannes 2, 1-12

Het begin van hoofdstuk 2 van het Johannesevangelie over de bruiloft te Kana geeft heel veel stof tot overdenken. Velen hebben hun licht er over laten schijnen. Het is het eerste wonder dat Johannes verhaalt in een grote reeks van wonderen, die allen tot doel hebben ons tot het inzicht te brengen, dat Jezus de Zoon van God is. Beter gezegd: om ons tot geloof te brengen.

Een klassieke uitdrukking van Johannes is dan ook: opdat Gij moogt geloven.

De andere evangelisten willen nog wel eens in hun vraagstelling en lering wat ruimte openlaten, al is deze vooral onderwijskundig van aard. Om ons bij de les te krijgen.

Denk maar aan de vraag: wie zeggen de mensen, dat Ik ben.

Maar Johannes is altijd stellig en zonder voorbehoud. Vanaf de eerste letter van zijn geschrift, dat begint met de befaamde Johannes-proloog. Hoogtepunt in alles wat aan proloog is geschreven, hoogtepunt in de wereldliteratuur. Ik citeer hiervoor Kees Fens, onlangs nog geëerd met een eredoctoraat. Door hem, Kees Fens dus, weet ik wat ik zeg.

Maar toch blijft het interessant te merken, dat Johannes, nadat hij in zijn proloog, alles heeft gezegd, dat er te zeggen valt, nog zoveel waarde hecht aan tekenen en wonderen, om mensen tot overtuiging te brengen. Dat hij zoveel moeite daartoe doet. Opvallend is verder dat Johannes zelf aan het einde van zijn evangelie aangeeft, dat zijn verhandeling krap aan de kant is, want de wereld kan de boeken niet bergen, die geschreven zouden kunnen worden over Jezus Christus, de Zoon van God.

Geloven is blijkbaar toch niet iets dat op een regenachtige zondagmiddag beklonken kan worden. Het is worstelen. Ik citeer nu mijn oude pedagogiekleraar: het menselijk hoofd is geen theepot, waar je even het deksel van kunt oplichten om de gewenste inhoud in te gieten. Vandaar dat ik bij mijn geloofsbroeders en -zussen, die het allemaal zo duidelijk weten altijd even op zoek ga naar de klep van de deksel. Bij mensen die het allemaal zo duidelijk weten, denk ik wel eens aan de worsteling die beschreven wordt in het boek 4000 jaar God van Karen Armstrong, een ex-religieuze, hoogleraar geworden. Best een moeilijk boek. Begin er maar niet aan. Elke hoofdstuk moet je minstens twee keer lezen en dan nog.....

Je kunt er lezen hoe, te beginnen in het Tweestromenland van de Bijbel omstreeks 2000 jaar voor Christus, de mens op zoek is naar God. Heeft nagedacht over God. Een zoektocht tot in onze tijd aan toe. Een ongekende worsteling op zoek naar de ongreepbare. En als je over die worsteling leest en je wordt ongemerkt en ongewild deelnemer in die worsteling, dan word je overvallen door de gedachte: zeg me dan maar hoe het is, gij allen, die het zo goed weet. Graag kies is voor jullie makkelijke weg, bevoorrechten. Graag laat ik me meedeinen op de golven van geloven, opgewekt door hen die het weten, of moeten kunnen weten, omdat ze een lijntje hebben met de Allerhoogste en dus daarom de goede gedachtes hebben. Vaak

overvalt me een verlangen mee te lopen in de rijen van hen die het weten en een gelukzalige volgzaamheid kunnen opbrengen. Wanhopig ben ik op zoek naar het deksel. Veroordeeld ben ik echter tot blijven zoeken.

De evangelist Johannes begrijpt gelukkig de beperktheid van het menselijke kunnen. Hij keurt deze niet goed, maar begrijpt haar wel: vaak merkt hij op, dat de mensen, niet begrijpen, wat er gebeurt. Hij speelt een spel met het menselijke niet begrijpen. Hij drijft er de spot mee, zoals in het gesprek in de nacht met Nicodemus, waar hij snierend vraagt: begrijp jij dat niet en je bent nog wel een leraar van Israël. Ook de vrouw bij de put van Jakob in Samaria, mag nog een tijdje in haar vergissingen blijven steken voor zij inziet wie Jezus is. Is zij niet een voorbeeld voor ons armzalige niet-begrijpenden. Het zoveelste verhaal over vergissingen bij Johannes. Het lijkt wel of het wel begrijpen en niet begrijpen in elkaar overlopen en vervloeien.

Ook al weet de evangelist Johannes waar hij met zijn evangelie uit wil komen, dat hebben we in de proloog al gehoord: hij beschrijft de weg van allen die volgeling van Jezus willen worden als een worsteling, als een te bovenkomen van een groot misverstand. Hij neemt als voortreffelijk leraar en didacticus zijn leerling mee in een spel van vallen en opstaan. Hij beseft dat het menselijk hoofd geen theepot is. Vandaar dat hij met sterke tekenen komt. Om te overtuigen, omdat geen geloof zomaar komt binnenwaaien.

Nu gaan wij dan even worstelen met het wonder te Kana.

Er zijn meerdere uitleggen van het wonder te Kana. De eerste is van Johannes zelf en wordt wel eens over het hoofd gezien. Dit is de uitleg. Dit en vele andere tekenen deed Jezus, opdat ge zult geloven. Johannes wil gewoon, dat wij geloven. Hij gunt ons dat van harte, al kent hij de hobbels.

Er zijn bijbeluitleggers, die de uitleg geven over de nieuwe tijd, die is aangebroken. Het water stelt de oude tijd voor, de wereld in barensood en de wijn een nieuwe wereld, je mag rustig zeggen: de wereld van het Rijk Gods. Met Jezus is een nieuwe tijd gekomen. Dit is toch een prachtige uitleg.

Maar a.u.b. niet, zoals ik ergens las, het water vereenzelvigen met de Joodse wet en de wijn met de Kerk met zijn genadegaven. Deze uitleg toont niet de sporen van enige worsteling. Wel van gemakzuchtig innemen.

Want Jezus was en bleef een kind van de wet. Voor Hem was de wet: water uit de rotsen geslagen. Ik ben niet gekomen om de wet af te schaffen, zegt Hij.

We kennen natuurlijk allemaal nog wel het verhaal van de waterige bruiloft. Een bruiloft die in het water viel, omdat niet ieder een fles wijn meebracht, om uit te gieten in het grote feestvat, zoals gevraagd, maar een fles water, in de verwachting, dat die ongemerkt zou blijven, als niet iedereen dezelfde miezerige gedachte had gehad.

In deze Chinese parabel raken we aan een belangrijke uitleg. Want er is op de bruiloft geen gebrek aan wijn, maar aan liefde.

Ook op de bruiloft te Kana is er gebrek aan liefde, want het bruidspaar gaat daar hun gezicht verliezen. Dat is natuurlijk de grote angst van het bruidspaar. Maar kun je je gezicht wel verliezen in een liefdevolle omgeving. Kan er in een liefdevolle omgeving gegniffeld worden. Kan daar leedvermaak zijn? Jezus gniffelt niet, maar geeft het bruidspaar hun gezicht terug.

Ik heb ooit eens op t.v. een toneelstuk van Bertold Brecht gezien over een bruiloft.

Is een bruiloft niet een gelegenheid, waar de liefde moet pronken. In de liefde van het bruidspaar namelijk. Moeten de gasten niet delen in die liefde. Moeten zij niet herinnerd worden aan wat ze zelf waren, zijn en weer kunnen zijn. Namelijk liefdevol jegens elkaar en anderen. In dit toneelstuk was geen liefde. De gasten bespotten het bruidspaar om hun weinige geld. Er werd de draak gestoken met de meubelen, die de bruidegom zelf had gemaakt. Dat kon je wel zien. En over de eieren, die deel uitmaakten van het zelf bereide maal werden vnzige zinspelingen geplaatst.

Zou de bruiloft te Kana ook zo uit de hand hebben kunnen lopen. We moeten vrezen van wel. De angst bij het bruidspaar is duidelijk aanwezig en helaas maar al te reëel.

De angst geeft de evangelist Johannes een handvat.

Om Jezus te presenteren, als man die tekenen stelt. Om zoekend bij Hem te komen.

Vandaag in een teken van liefdevol mededogen, teken van helpend nabijzijn, teken van een nieuwe tijd, teken van een moeizaam zoeken en niet begrijpen, teken van Gods aanwezigheid in zijn Zoon. Teken van Gods Zoon, naar Johannes' diepste overtuiging, reeds uitgesproken vanaf de eerste letter van zijn evangelie.

Amen.

Peter Werkhoven